

Avatar

Beste Herman,

Heb jij Avatar eigenlijk al gezien?

Hoewel Avatar alle gebruikelijke Hollywood-ingrediënten in zich heeft, vertelt het een uitgesproken maatschappijkritisch verhaal. Gedreven door winst, leven westerlingen hun koloniale en exploitatieve driften uit op de planeet Pandora, waar zij in aanraking komen met de Na'vi. In de vorm is Avatar wellicht fantastisch en sprookjesachtig, de inhoud is realistisch en actueel. De Na'vi intrigeren. Ze verbeelden een *lost paradise*: ze leven in directe en spirituele verbondenheid met de natuur. Animistische en tribale elementen zijn alomtegenwoordig. De verwijzing naar inheemse culturen ligt dan ook voor de hand.

Tegelijkertijd verbeelden de Na'vi een futuristische en duurzaam-technologische visie op hoe de mensheid zich zou kunnen ontwikkelen. Ze zijn *plugged in to life!* De manier waarop ze met de natuur communiceren is uitermate complex, intelligent, creatief en verfijnd, en zeker niet slechts een naïeve projectie van goddelijkheid op de natuur. Zoals de wetenschapper in de film ook ontdekt, heeft hun spiritualiteit een biologische basis. Hun levensvisie lijkt dus niet alleen een meer correcte interpretatie van de werkelijkheid te zijn, maar ook een heel andere werkelijkheid te ontsluiten, te co-creëren: waar de 'Sky People' Pandora als levensbedreigend ervaren, is het voor de Na'vi een wereld vol rijkdom, schoonheid, bezieling en mogelijkheden.

In de manier waarop de Na'vi via hun haren verbinding maken met sommige wezens en die als vervoersmiddelen gebruiken, zijn verwijzingen naar een nieuwe generatie duurzame technologieën te zien: superslim samenwerkend met de natuur.

En het zegt mijn inziens toch iets over het collectieve (on)bewustzijn, dat deze film de grote blockbuster van het moment is!

Hartelijke groeten, Annick

Herman Wijffels (1942) was onder meer voorzitter van Rabobank en de SER en bewindvoerder bij de Wereldbank. Nu is hij co-voorzitter van de Worldconnectors.

Beste Annick,

De film Avatar heb ik (nog) niet gezien. Afgaande op de recensies en wat jij erover zegt, is het een glasheldere weergave van de twee gezichten die de mensheid momenteel toont.

Het ene gezicht bevat de dominante cultuur van ongeremde exploitatie en een onverzadigbaar streven naar meer. De schaduwzijden hiervan tekenen zich steeds duidelijker af en spaceship Earth geeft 24/7 noodsignalen af. Toch trachten de gevestigde belangen onder het mom van 'herstel' alles vooral zoveel mogelijk bij het oude te laten.

Het andere is het gezicht van een wereldwijd groeiend besef dat de huidige manier van leven onvermijdelijk tot de afgrond leidt. Eigenlijk weten we het *deep down* allemaal wel: de vervuiling van onze leefomgeving moet stoppen, het uitroeien van andere soorten is niet meer van deze tijd. We zijn toe aan een volgende fase in het beschavingsproces dat de geschiedenis van de mensheid in feite is.

Het is prachtig dat de film beide aspecten zo dramatisch in beeld brengt. Dit is ook de taak van kunstenaars: het blootleggen van onze tekortkomingen en het ontwikkelen van visioenen van hoe het beter kan. Daarbij is het overigens interessant dat maatschappijkritiek steeds vaker in beeldvorm wordt gegoten. Avatar – werd mij gezegd – is zelfs voor een bioscoopfilm bijzonder visueel. Beeld is in onze cultuur een uitermate geschikt medium voor een geëngageerde boodschap, omdat het bereik veel groter is dan die van andere kunstvormen.

We kunnen een film die een miljoenenpubliek trekt en het daarbij ook nog aan het denken zet over 'hoe het roer om moet', alleen maar verwelkomen.

Met hartelijke groet, Herman

Duurzame denkers Annick de Witt en Herman Wijffels schrijven elkaar elke maand een brief om van gedachten te wisselen over een groene toekomst.

Annick de Witt (1978) doet aan de Vrije Universiteit promotie-onderzoek naar de relatie tussen wereldbeelden en duurzame ontwikkeling.

Chef Globalisering

Evert Nieuwenhuis schreef *De Grote Globaliseringsgids* – van Aandeelhouders tot Zapatista. Voor IS belicht hij elke maand een actuele mondiale kwestie. Vragen of ideeën? Mail ze naar Chef Globalisering: is@ncdo.nl

Nul roepie

Een biljet van nul roepie. Dat is het geheime wapen van de maatschappelijke organisatie 5th Pillar in haar strijd tegen de welig tierende Indiase corruptie. En het schijnt fantastisch te werken. Het idee is afkomstig van een Amerikaans-Indiase hoogleraar die tijdens een reis door zijn moederland doodziek werd van al die uitgestoken handen van overheidsdienaren. Hij kroop achter zijn computer en printte een aantal biljetten van nul roepie, die hij vervolgens glimlachend overhandigde als smeergeld. Op een beleefde manier liet hij weten: 'Ben je nou helemaal besodemieterd!' 5th Pillar hoorde van dit verhaal en heeft nu meer dan een miljoen biljetten uitgedeeld. Er doen verhalen de ronde van ambtenaren die na ontvangst van het biljet beschaamd afzien van hun verzoek en zelfs eerder geïnd smeergeld teruggeven.

Het biljet lijkt hopeloos naïef. In veel arme landen, inclusief India, krijgen overheidsdienaren niet veel meer van de staat dan een uniform en impliciet een vergunning om smeergeld te vragen om het tekort aan loon goed te maken. In feite is dit een rudimentair belastingstelsel. Individuen vervullen publieke taken en wie daarvan gebruik maakt, rekent af door de beambte wat geld toe te stoppen. Scheelt een hoop bureaucratie. Het alternatief is de leges centraal te innen en deze vanuit de hoofdstad weer als loon over te maken aan de ambtenaren. Veel arme landen ontberen een overheid die deze complexe taak aankan, en dus wordt het decentraal geregeld.

Waarom zou een biljet van nul roepie dit 'systeem' ineens kunnen veranderen? In het lijfblad van elke Chef Globalisering, *The Economist*, droeg de directeur van 5th Pillar enkele verklaringen aan. Ambtenaren zouden schrikken van de zeldzame weigering om de illegale fooi te overhandigen (officieel is corruptie wel degelijk strafbaar). Daarnaast zouden burgers zich gesterkt voelen nu er een maatschappelijke organisatie achter ze staat. Ik zou eraan willen toevoegen: het biljet doorbreekt op een lichtvoetige manier een taboe. Iedereen weet dat corruptie niet mag, en toch gebeurt het. Het definitieve antwoord op corruptie is het nul roepie-biljet niet, maar wie weet heeft het ook in andere landen succes.